

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р на ик. науки Нено Павлов,
Професионално направление 3.8. „Икономика“

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по ПН 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и организация на труда (демография и политики на пазара на труда)“ в УНСС

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Човешки ресурси и социална защита“ (Протокол № 2/10.02.2025г.) към Общикономически факултет при УНСС, съгласно Решение на ФС, Протокол № 2/18.02.2025г. и публикуван в Д.В., бр. 3 от 10.01.2025 г. с Решение на АС № 6/11.12.2024 г. Участвам в състава на Научното жури по конкурса, съгласно Заповед № 762/07.03.2025 г. на Ректора на УНСС.

В конкурсната процедура за „доцент“ взема участие единствен кандидат **гл. ас. д-р Десислава Николова Колева-Стефанова** в катедра „Човешки ресурси и социална защита“ при УНСС.

2. Информация за кандидата в конкурса

Д-р Колева е родена на 17 юни 1980 г. в гр. София, където завършва средно професионално образование, Техникум по съобщенията през 1999 г. Придобива висше образование ОКС „бакалавър“ (1999-2003 г.) и „магистър“, (2005-2007г.) в УНСС по специалността „Финанси“. От 2015 г. притежава докторска степен по научна специалност „Икономика и организация на труда“, с дисертационен труд на тема „Регионални различия на трудовите пазари в България“, Диплома № 205/25.06.2015 г. на УНСС.

В хода на кариерното развитие придобива практически опит на позициите: специалист по развитието на корпоративния сегмент на пазара на труда на „Инерснэк“ България ЕООД (2006-2014г.), гр. София и някои райони в страната, на маркетинг и продажби в областта на флексопечата в „Елекс-Средец“ ООД (2015-2018г.), гр. София.

Д-р Колева е академичен преподавател в катедра „Човешки ресурси и социална защита“ при УНСС като редовен асистент на трудов договор, считано от 01.10.2018 г., а от 01.04.2020 година до момента заема академичната длъжност главен асистент.

Притежава специализирани компютърни умения за професионално ползване на работни общофункционални софтуерни продукти, организационни и комуникационни умения, добра чуждоезикова култура за писмено и говоримо ползване на английски и руски езици.

Научните интереси на д-р Колева са главно в тематичните направления: пазар на труда, демография, инвестиции в човешки капитал, демографски основи на застраховането и социалното дело.

Кратката биографична справка представя кандидата като **целенасочен и действен академичен преподавател с достатъчен опит, кариерни ориентири и изследователски компетентности в професионалното направление на обявената конкурсна процедура.**

Депозираната научна продукция и пакета от официални конкурсни документи са законосъобразно оформени, за целите на оценяването и вземането на решение по процедурата за избор на кандидата да заеме по трудово правоотношение длъжността „доцент“ в УНСС. По обявената процедура не съм установил формални пропуски и неизпълнение на нормативните академични правила.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

От представената информация в „Картата за изпълнение на количествените изисквания“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в УНСС се установява, че с отчетените общо 1019 т. кандидатът преизпълнява действащите минимални количествени изисквания по раздел I „Национални минимални изисквания“ – от 400 т. и раздел II „Допълнителни изисквания на УНСС“ – 320 т. (общо 720 т.) на ниво 124%.

С депозираните конкретни доказателства д-р Колева напълно доказва изпълнението и на нормативно определените качествени изисквания на Университета (съдържащи се в точки 1, 2, 3 и 4), което свидетелства за притежаваното ниво и степен на подготвеност и компетентност в областта на академичните дейности, като преподавател и изследовател, в рамките обявената конкурсна длъжност.

Кандидатурата на д-р Колева се подкрепя от Съвета за хабилитация с официалното заключение (Протокол № 9/10.11.2024 г.): „дава **положително становище** за потенциалния кандидат в конкурса за избор на „доцент“ и предлага на катедра „Човешки ресурси и социална защита“ и ФС на Факултет „Общикономически“ **да инициират обявяването на конкурс** за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПН 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и организация на труда (демография и политики на пазара на труда)“.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Към 7 февруари 2025 г. д-р Колева придобива общо 6 год. и 5 месеца преподавателски стаж, от които 4 год. и 10 месеца като гл. асистент в УНСС, при изискуеми две академични години по ЗРАС в страната.

Кандидатката упражнява достатъчна по обем учебно-преподавателска заетост в редовна и дистанционна форма на обучение (лекции) при ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, в рамките на поредица актуални и базови за специалността учебни дисциплини: „Пазар на труда“, „Демография“, „Човешки капитал“, „Икономика на труда“, „Демографски анализи и прогнози“, „Демографски основи на застраховането и социалното дело“ и др.

В съответствие с представената справка от Дирекция „Учебна дейност“ през последните четири поредни учебни години от 2020-2021 уч. година до 2023-2024 уч. година, д-р Колева реализира общо 1730 академични часа лекции, съответно 432 учебни часа средногодишно.

Кандидатката за „доцент“ е автор на академично учебно помагало „Човешки капитал“, Издателски Комплекс УНСС, С. 2024 г., стр. 144, ISBN 978-619-232-794-1, рецензирано от разпознаваеми и утвърдени хабилитирани преподаватели, спроводено с формулирани дискуссионни въпроси, съставени ситуационни казуси, тестове и задачи с практическа насоченост, помощни материали за тренинги и ролеви игри за семинари.

Заклучителната ми оценка е, че с придобитият професионален опит за работа в учебно-преподавателска среда, кандидатката, като колегиален университетски преподавател, автор на учебник, учебни програми и лекционни курсове по значителен брой учебни дисциплини, съдържателно налагащи боравене с богата и актуална емпирична информация, с широкото използване на интерактивни методи и дигитална компетентност в обучението, **напълно отговаря на адекватността, спецификата и изискванията на научната специалност по конкурса** за заемането на академичната длъжност „доцент“, респ. „Икономика и организация на труда (демография и политики на пазара на труда)“.

5. Обща характеристика на представените научни трудове

5.1. Обемна структура на научните публикации

Представената за оценяване по конкурсната процедура научноизследователска дейност през периода 2019-2024 г. обхваща общо 23 публикации от различни научни жанрове, отговарящи на научната специалност и действащите академични стандарти в университета и нормативната уредба в страната.

В структурно отношение те включват: **монографии** – 2 бр. (8,9%), една от които е хабилитационен труд и една свързана с дисертацията (за придобиване на степенът д-р); **статии** - 16 бр. (69,5%); **научни доклади** – 4 бр. (17,4%); **учебник** – 1 бр. (4,2%) .

Всички 22 публикации и учебното помагало са самостоятелно от автора разработени. Езикът, на който са отпечатани повечето от тях е български език – 22 бр. и на английски език – 1 доклад.

Монографиите и статиите са публикувани в академични издателства и специализирани университетски списания с репутация, респ. в УНСС, Стопанска академия „Д.А. Ценов, ВУЗФ, а научните доклади в тематични, научно-конферентни сборници с редколегии. Те са презентирани на четири престижни национални и международни научни конференции в УНСС, ИИИ при БАН, ВУЗФ – София и ИУ-Варна.

По обясними причини книгата издадена на база дисертационния труд за придобиване на научно-бразователната степен д-р не се рецензира.

Д-р Колева депозира участие в университетски, национални и международни проекти, изготвянето на експертизи и становища пред официални институции по въпросите на професионалното и продължаващото обучение на възрастни и др.

Тематично оценяваните публикации обхващат широк кръг от класически научно-теоретични и приложни направления на научната специалност в частта: трудови пазари – активни и пасивни политики, регулации, конкуренция, стратегии и мерки по заетостта и безработицата, стагнация и експанзия на пазара на труда (причини, фактори и параметри), естественият процес на въздействие на новите технологии и изкуствения интелект върху пазара на труда, наемането на работа на бежанци в страната, както и свързаните с това рискове пред работодателите по отношение на производителността на труда, текучеството, качеството и възръщаемостта на инвестирането в персонал.

Извършените научни изследвания дават възможност и подпомагат кандидатката в разработването и преподаването на важни академични учебни дисциплини, базирани на разработените учебни програми в УНСС, релевантно вписващи се в обществено значимата научна специалност на конкурса за „доцент“.

Депозираната аналитична информация за научно-изследователската дейност е доказателство за коректно публично оповестяване от автора на своите изследователски резултати по специалността на конкурса пред научната общност в страната. В цялостта си тя **покрива изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за заемаването на академичната длъжност „доцент“**.

5.2. Съдържателна характеристика на хабилитационния труд като обект на самостоятелно рецензиране

При оценяването на компетентността на кандидатката за заемане на академичната длъжност „доцент“, съгласно чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ особена тежест се придава на хабилитационния труд. Д-р д-р Колева предлага публикувано монографично издание с двама рецензенти на тема „Основни тенденции в развитието на пазара на труда в България под влиянието на пандемията от COVID-19“, ISBN 978-619-232-812-2, Издателски комплекс - УНСС, С., 2024 г. Той е в обем на 257 страници, включващи: кратко въведение: 4 стр., три глави общо 251 стр., заключение – 2 стр., ползвана литература – 15 стр., съдържаща 184 произведения на кирилица и латиница.

Приемам представената монография за завършен научен продукт с конкретни резултати за управленската практика, в областта на по-широкия аспект на пазара на труда, имащи характер на научни и научно-приложни приноси.

Авторовата **изследователска цел** е опитът за конкретно представяне на важен сегмент от теоретико-методологическите основи на изследване състоянието и цикличните промени на трудовия пазар в екстремна среда, респ. развитието на пандемията COVID-19 на база подбрана система от показатели за оценка чрез емпирична информация на Евростат, Агенцията по заетостта, НСИ и други утвърдени информационни източници.

Фокусът на изследването е времевия интервал от 2017 г. до 2022 г., респ. периодът преди, по време и след отминаването на пандемията.

В рамките на направеното обхvatно и задълбочено ретроспективно монографично изследване се обосновават авторовите оценки и изводи за: а/ съществените управленски аспекти на функциониращата институционална инфраструктура на пазара на труда в България и ЕС в кризисна среда на пандемия, пряко влияеща върху социалните и икономическите резултати на пазарните политики; б/ прилаганите национални стратегии и активни регулации на европейския и българския пазар на труда по време на пандемията; в/ избраните приложни институционални подходи в ползването на групи показатели за анализ и оценяване на кризисното състояние и развитие на пазара на труда като: „работна сила и доходи“; „работни места по икономически сектори“; „социални показатели“; „демографски показатели“; „здравни показатели“ и др; г/обобщените заключителни резултати от оценките за промените в сегментирания трудов пазар през периода 2017-2022 г., даващи основание за предлагане на политики и мерки за преодоляване на настъпилите дисбаланси в заетостта, безработицата и свързаните с нея дълбочинна бедност, работещи бедни и неравенства.

Изследователските цели и задачи се изпълняват на основата на използваната специализирана литература, теоретико-методологическа и емпирична информация, съобразена с възприетите ограничителни условия на труда.

По отношение на научните и научно-приложните приноси в *хабилитационния труд* бих акцентирал върху:

Първо, апробиране на подходи и методология за проучване на институционалната рамка на трудовия пазар, както и на адекватни показатели за оценяване състоянието на пазара на труда в кризисна среда, подкрепени с конкретни референции за провеждането на активни политики на пазара на труда и дългосрочно стратегиране, свързани с цикличните и дигиталните трансформации в икономиката.

Второ, направеният дълбочинен анализ и оценка на най-бързо развиващите се сектори на пазара на труда в България, придружен с авторови препоръки за успешна интеграция на лица от уязвимите групи на пазара на труда, в условия на цифрови трансформации, интензивно развитие на иновациите и изкуствения интелект.

Трето, направеният дълбочинен анализ и оценка на най-бързо развиващите се сегменти на пазара на труда в България, придружен с препоръки за успешна интеграция на лица от съвкупността на уязвимите групи на пазара на труда.

Четвърто, направеният ценностен анализ и оценка на ефекта от политиките на държавните институции в България за въздействие върху мотивацията, информираността и професионалната пригодност на младите хора за успешна интеграция и ефективна заетост на пазара на труда.

Научни и научно-приложни приноси *извън хабилитационния труд*:

Първо, направеното обхvatно проучване на същностните характеристики, причини, фактори и перспективи на дълбоките регионални различия в отделните

сегменти на трудовия пазар в България, мултиплициращи негативни тенденции в демографските процеси, структури и численост на населението, равнището на икономическото и инфраструктурно развитие да страната, стандарта на живот и продължителността на живота.

Второ, проучването, доразвитието и обогатяването в съдържателен аспект на знанието в областта на икономическите теории за развитие на човешкия капитал, с акцент както върху количествените, така и върху качествените показатели за анализ и оценка на демографските процеси. Систематизирането на спецификите на съвременната концепция за човешкия капитал като най-важен актив, ресурс и фактор на конкурентоспособността, иновациите и ефективността на бизнеса в новата динамична и неопределена глобална среда.

Трето, опитът за авторово анкетно проучване на конкретните причини и потенциални рискове за България, свързани с входящите имиграционни потоци от бежанци на чужди държави, подкрепено с предложения за прилагането на гъвкави политики, мерки и подходи за тяхната интеграция.

Четвърто, идентифицирането, разпознаването и осмислянето на съвременните многообразни проблеми и предизвикателства пред тенденциите и перспективите на възпроизводството на населението на ЕС и България, базирано на показателите за демографските процеси и структури. Преди всичко това са проблемите, свързани с демографските трансформации сред населението и начина, по който те рефлектират върху икономиката, бизнеса и всички обществени и социални системи. Според автора за промяна на демографската ситуация са нужни комплексни, финансово осигурени активни демографски политики.

Пето, доказването на необходимостта от усъвършенстване на демографската политика в България, на база примери за ефективност на други развити европейски държави, както и предложените мерки за въздействие и подобряване на здравната система, с цел намаляване на негативните фактори, влияещи върху здравето и продължителността на живота на населението в България и страните членки на ЕС.

Всичко това доказва, че монографичният труд на д-р Колева е **цялостно и завършено изследване, посветено на конкретно формулиран икономически значим проблем, с научна и научно-приложна актуалност.** С нужната компетентност и академичен поглед, задълбоченост, теоретична и научно-емпирична аргументираност са формулирани съответните изводи и обобщения, методически и практически решения за повишаване устойчивостта на параметрите на трудовия пазар.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси

Считам, че анализиранияте резултати от изследователската дейност са доказателство за академичното ниво на познаване от кандидатката на специализираната литература, понятийния апарат, актуалните информационни източници и изследователски постижения в научната специалност, на прилаганите стратегически и нормативни документи, регулации и практики в тематичните направления на конкурса.

Приемам за обективно отразяваща изследователските резултати документираната авторова Справка за приносите в изследователската дейност.

Към датата на изготвяне на рецензията не са налични доказателства, за законово установяване по определения ред на плагиатстване в научните публикации на кандидата.

В порядъка на обобщение на оценъчния анализ, считам, че в своята цялост, представената научна продукция с нейните количествени и качествени характеристики, дълбочинност и методологическа обоснованост на анализите, научно-теоретичното равнище и обективност на препоръките за практиката, са доказателство за академично изграден преподавател и изследовател, **изпълняващ изискванията на чл. 24 на ЗРАСРБ за заемането на академичната длъжност „доцент”**.

Кръгът на потенциалните адресати и заинтересовани страни на резултатите от изследването могат да бъдат отнесени към държавни институции, общински власти, бизнеса, социалните партньори и неправителствения сектор.

7. Критични бележки и препоръки

В представените научни и научно-приложни трудове за участие в конкурса не съм открил съществени слабости, нямам критични бележки, които да променят заключителното ми становище относно участието на кандидата в конкурса. Препоръката ми е в бъдеще да се следва по-голяма системност, комплексност и интердисциплинарна насоченост на изследванията в областта на базовия макроикономически феномен - пазара на труда, пряко свързан с интердисциплинарния подход към съвременното обучение и подготовката на специаисти с висше образование по научната специалност на конкурса за „доцент“.

Заключение

Подробното ми запознаване с кариерното развитие, съответствието на представените конкурсни учебни материали и научни публикации, анализът на тяхната актуалност, съдържателност, значимост и приноси постижения ми дават основание да потвърдя своята положителна оценка и да предлага на уважаемите членове на Научното жури, д-р Десислава Николова Колева-Стефанова да бъде избрана за заемането на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност „Икономика и организация на труда (демография и политики на пазара на труда)“, научна област „Социални, стопански и правни науки“ за нуждите на УНСС.

София, 25.04.2025 г.

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REC E N T I O N S

by **prof. Neno Pavlov**, PhD in Economics
Professional field 3.8. "Economics"

Subject: competition for the academic post of Assistant Professor in the PhD 3.8. "Economics", scientific specialty "Economics and Organization of Labour (Demography and Labour Market Policies)".

1. Information about the competition

The competition is announced for the needs of the „Department of Human Resources and Social Protection“ (Protocol No. 2 /10.02.2025) at the Faculty of General Economics at the UNWE, according to the Decision of the FS, Protocol No. 2 /18.02.2025 and published in the D.V., No. 3 of 10.01.2025 by the Decision of the AC No. 6/11.12-2024. I participate in the composition of the Scientific Jury of the competition, according to the Order No. 762/07.03.2025 of the Rector of the UNWE.

In the competition procedure for "associate professor" takes part only one candidate **Dr. Desislava Nikolova Koleva-Stefanova, PhD, Chief Assistant** in the Department of „Human Resources and Social Protection“ at the UNWE.

2. Information about the candidates

Dr. Koleva was born on 17 June 1980 in Sofia. She completed her secondary vocational education at the Technical School of „Communications“ in 1999. Since 2015 he holds a PhD degree in „Economics and Organization of "Labor", with a dissertation on "Regional Differences of Labor Markets in Bulgaria", Diploma № 205/25.06.2015 of the UNWE.

In the course of her career development she gained practical experience as a specialist in the corporate segment of the labour market development of „Inersnak“ Bulgaria Ltd. (2006-2014). Sofia and some regions in the country, marketing and sales in the field of flexographic printing at Elex-Sredets Ltd. (215-2018).

Dr. Koleva is an academic lecturer at the Department of „Human Resources and Social Protection“ at the UNWE as a full-time Assistant , starting from 01.10.2018, and from 01.04.2020 until now she holds the academic position of Chief Assistant

Possess specialized computer skills for professional use of working general-purpose software products, organizational and communication skills, good foreign language skills for written and spoken use of English and Russian.

Dr. Koleva's research interests are mainly in the following thematic areas: labour market, investment in human capital, demographic foundations of insurance and social work.

The short curriculum vitae presents the candidate as a **focused and active academic with sufficient experience, career orientation and research competences in the professional field of the announced competition procedure.**

The submitted scientific production and the package of official competition documents are lawfully formed for the purpose of evaluation and decision making in the procedure for the selection of the candidate to occupy the position of “Assistant Professor” at

the UNWE. I have not found any formal deficiencies in the announced procedure and non-compliance with the normative academic rules.

3. Fulfilling the requirements for the academic position

From the information presented in the "Quantitative Requirements Fulfillment Card" for the academic position of Associate Professor at UNWE, it is established that with the total of 1019 points, the candidate exceeds the current minimum quantitative requirements under Section I "National Minimum Requirements" - 400 points and Section II "Additional Requirements of UNWE" - 320 points (total 720 points) at the level of 124%.

With the specific evidence submitted, Dr Koleva fully demonstrates the fulfilment of the University's statutory quality requirements (contained in points 1, 2, 3 and 4), which testifies to the level and degree of preparedness and competence in the field of academic activities, as a lecturer and researcher, within the announced competition position.

Dr. Koleva's candidature is supported by the Habilitation Council with the official conclusion (Minutes No. 9/10.11.2024): gives **a positive opinion** about the potential candidate in the competition for the election of " Assistant Professor " and proposes the Department of "Human Resources and Social Protection and the Faculty of "General Economics" **to initiate the announcement of a competition** for the academic position of "Assistant Professor" in PH 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Labour Organization (Demography and Labour Market Policies)".

4. Evaluation of teaching and learning activities

As of February 7, 2025, Dr. Koleva has acquired a total of 6 years and 5 months of teaching experience, of which 4 years and 10 months as a senior lecturer at the UNWE, with the required two academic years under the Law on the Academic Staff Development.

The candidate has sufficient teaching and learning employment in full-time and distance learning (lectures) at the "Bachelor" and "Master" levels within ten diverse, relevant and fundamental for the specialty academic disciplines - "Labour Market", "Demography", "Human Capital", "Labour Economics", "Demographic Analyses and Forecasts", "Demographic Foundations of Insurance and Social Work", etc.

In accordance with the reference provided by the Directorate of „Teaching“, in the last four consecutive academic years from the 2020-2021 academic year to the 2023-2024 academic year, Dr Koleva has delivered a total of 1730 academic hours of lectures, or 432 academic hours on average per year.

The candidate for "Assistant Professor" is the author of an academic self-study aid "Human Capital", UNWE Publishing Complex, S. 2024, p. 144, ISBN 978-619-232-794-1, reviewed by recognizable and established habilitated lecturers, as well as formulated discussion questions, compiled situational case studies, tests and tasks with practical orientation, training aids and role-plays for seminars.

My final assessment is that the professional experience gained for working in a teaching-learning environment by the candidate, as a collegiate university lecturer, author of a textbook, syllabi and lecture courses in a significant number of subjects, meaningfully related to the requirement of handling rich and up-to-date empirical information, the extensive use of interactive methods and digital competence in teaching, **fully corresponds to the adequacy, specificity and requirements of the scientific specialty of the competition for the academic position of "Assistant Professor", i.e. "Labour Economics and Organisation (Demography and Labour Market Policies)".**

5. General characteristics of the presented scientific works

5.1. Volumetric structure of scientific publications

The scientific research submitted for evaluation under the competitive procedure in the period 2019-2024 comprises a total of 23 publications of different scientific genres, corresponding to the scientific specialty and the current academic standards at the University and the regulations in the country.

Structurally, they include: **monographs** - 2 (8.9%), one of which is a habilitation thesis and one related to the dissertation (for PhD); **articles** - 16 (69.5%); **scientific reports** - 4 (17.4%); **self-study aid** - 1 (4.2%).

All 22 publications and the textbook were independently developed by the author. The language in which most of them are printed is Bulgarian - 22 items and English - 1 report.

The monographs and articles have been published in academic publishing houses and specialized university journals of repute, respectively in the UNWE, D.A. Tsenov, VUZF, and scientific papers in thematic, scientific-conference collections with editorial boards. They have been presented at 4 prestigious national and international scientific conferences at UNWE, Institute of Scientific Research at BAS, VUZF - Sofia and IU - Varna.

For obvious reasons, the book published on the basis of the dissertation for the degree of PhD is not reviewed.

The thematically evaluated publications cover a wide range of classical scientific-theoretical and applied areas of the scientific specialty in the part: labor markets - active and passive policies, regulations, competition, strategies and measures of employment and unemployment, stagnation and expansion of the labor market (causes, factors and parameters), the natural process of the impact of new technologies and artificial intelligence on the labor market, respectively the employment of refugees in the country, and the types of risks employers face in terms of turnover, quality and return on investment in staff.

The research carried out supports the candidate in the development and teaching of particularly relevant academic disciplines, based on the development of adequate curricula at the UNWE, relevant to the socially significant scientific specialty of the competition for "Assistant Professor".

The submitted analytical information on the scientific research activity is proof of correct public disclosure of the author's research results in the field of the competition to the scientific community in the country. In its entirety, **it meets the requirements of the Law on the Academic Staff Development and the Law on the Academic Staff Development PP for the academic position of Assistant Professor.**

5.2. Substantive characteristic of the habilitation thesis as an object of self-review

In assessing the competence of the candidate for the academic position of Associate Professor, according to Art. 1(3) of the Law on the Habilitation of Doctoral Researchers. Dr. Koleva proposes a published monographic edition with two reviewers on "Main trends in the development of the labour market in Bulgaria under the influence of the COVID-19 pandemic", ISBN 978-619-232-812-2, Publishing Complex - UNWE, S., 2024. It is 257 pages long, including: short introduction - 4 pages, three chapters totaling 251 pages, conclusion - 2 pages, references - 15 pages, containing 184 works in Cyrillic and Latin.

I accept the presented monograph as a complete scientific product with concrete results for management practice in the field of the broader aspect of the labor market, having the character of scientific and applied contributions.

The author's **research thesis** is the attempt to concretely present a segment of the theoretical and methodological foundations for the study of the state and changes of the labor market in an extreme environment, respectively the development of the pandemic COVID-19, based on a selected system of indicators for the evaluation of a database of Eurostat, the Employment Agency, NSI and other established information sources.

The focus of the study is the period from 2017 to 2022, mainly the period before, during and after the pandemic.

Within the framework of this comprehensive and in-depth retrospective monographic study, the author's assessments and conclusions are justified on the basis of: a/ the essential governance aspects of the institutional infrastructure of the labour market in Bulgaria and the EU, in a pandemic crisis environment, directly affecting the social and economic outcomes of market policies; b/ the implemented national strategies and active regulations of the European and Bulgarian labour market during the pandemic; c/ the selected applied institutional approaches for the use of groups of indicators for the analysis and assessment of the crisis situation and labour market development, respectively related to: labour force and income; jobs by economic sectors; social indicators; demographic indicators; health indicators, etc.; d/ the summarized final results of the assessments of the changes in the segmented labour market in the period 2017-2022, providing a basis for proposing policies and measures to redress the imbalances in employment, unemployment and related poverty, working poor and inequalities.

The research aims and objectives are fulfilled on the basis of the specialized literature, theoretical-methodological and empirical information used, consistent with the perceived constraints of the work. With regard to the scientific and scientific-applied contributions to **the habilitation work**, I would focus on:

Firstly, to test approaches and methodology for studying the institutional framework of the labor market, as well as adequate indicators for assessing the state of the labor market in crisis environments, supported by specific recommendations for the formation of active labor market policies and long-term strategies related to cyclical and digital transformations.

Secondly, the in-depth analysis and assessment of the fastest growing sectors of the labor market in Bulgaria, accompanied by the author's recommendations for the successful integration of people from vulnerable groups into the labor market, in the context of digital transformations, intensive development of innovations and artificial intelligence.

Thirdly, the in-depth analysis and assessment of the fastest growing segments of the labor market in Bulgaria, accompanied by recommendations for successful integration of people from the totality of vulnerable groups on the labor market.

Fourthly, the value analysis and assessment of the effect of the policies of the state institutions in Bulgaria on the impact on the motivation, awareness and professional suitability of young people for successful integration and effective employment in the labor market.

Scientific and scientific-applied contributions outside **the habilitation work**:

First, a comprehensive study of the essential characteristics, causes, factors and perspectives of the deep regional differences in the different segments of the labor markets in Bulgaria, multiplying the negative trends in the demographic processes, structures and

population size, the level of economic and infrastructural development of the country, the standard of living and life expectancy.

Secondly, the study, further development and enrichment in a meaningful aspect of the knowledge of economic theories for the development of human capital, with an emphasis on both quantitative and qualitative indicators for analysis and evaluation of demographic processes. Systematization of the specifics of the modern concept of human capital as the most important asset, factor and resource of competitiveness, innovation and business efficiency in the new dynamic and uncertain global environment.

Thirdly, the author's attempt to investigate the specific causes and potential risks for Bulgaria related to the incoming immigration flows of refugees from foreign countries, supported by proposals for the application of flexible methods and approaches for their integration.

Fourthly, the identification, recognition and comprehension of the contemporary diverse problems and challenges to the trends and prospects for development of the population of the EU and Bulgaria, based on indicators of demographic processes and structures. First of all, these are the problems related to demographic transformations among the population and the way they affect economies and all social and social systems. According to the author, in order to change the demographic situation, complex, financially secure active demographic policies are needed.

Fifth, proving the need to improve the demographic policy in Bulgaria, based on examples of effectiveness of other developed European countries, as well as the proposed measures for influencing and improving the health system in order to reduce the negative factors affecting the health and life expectancy of the population in Bulgaria and the EU member states.

All this proves that Dr. Koleva's monographic work is **a complete and complete study dedicated to a specifically formulated economically significant problem, with scientific and scientifically applied relevance**. With the necessary competence and academic vision, thoroughness, theoretical and scientific-empirical argumentation, the relevant conclusions and generalizations, methodological and practical solutions for increasing the stability of the labor market parameters have been formulated.

6. Synthesis of the main scientific and applied scientific contributions

I believe that the analyzed research results are evidence of the candidate's academic level of knowledge of the specialized literature, the conceptual apparatus, current information sources and research achievements in the scientific specialty, of the applied strategic and regulatory documents, regulations and practices in the thematic areas of the competition.

I accept as objectively reflecting the research results the documented author's Reference for Contributions to Research Activity.

As of the date of preparation of the review, there is no evidence established under the legally established procedure for plagiarism in the scientific publications of the candidate.

As a summary of the evaluative analysis, I believe that in its entirety, the presented scientific production with its quantitative and qualitative characteristics, depth and methodological justification of the analyses, scientific and theoretical level and applicability of the recommendations in practice are evidence of a scientifically built lecturer and researcher, **fulfilling the requirements of Art. 24 of the the requirements of the Law on the Academic Staff Development and the Regulation on the Occupation of the Academic Position of "Assistant Professor"**.

The circle of potential addressees and stakeholders of the survey results can be referred to state institutions, municipal authorities, business, social partners and the non-governmental sector.

7. Critical notes and recommendations

I have not found any significant weaknesses in the submitted scientific and applied works for participation in the competition, I do not have critical remarks that could change my final opinion on the candidate's participation in the competition. My recommendation is that in the future there should be a greater systematic, complex and interdisciplinary orientation of research in the field of the basic macroeconomic phenomenon - the labor market, directly related to the interdisciplinary approach to modern education and the training of specialists with higher education in the scientific specialty of the competition for "associate professor".

8. Conclusion

My detailed acquaintance with career development, the compliance of the presented competition teaching materials and scientific publications, the analysis of their relevance, content, significance and contribution achievements give me reason to confirm my positive assessment and to propose to the esteemed members of the Scientific Jury of Dr. Desislava Nikolova Koleva-Stefanova to be selected for the academic position of "Assistant Professor" in the professional field 3.8. "Economics, Economics and Organization of Labour (Demography and Labour Market Policies)", "Social, Economic and Legal Sciences" for the needs of the UNWE.

Sofia, 25.04.2025

Signature: